

Reykjavík 16. ágúst 2021

Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið

Efni: Umsögn Samorku um hvítbók um net- og upplýsingaöryggi. Samráðsgáttarmál nr. 148/2021.

Í lýsingu á málinu í Samráðsgáttinni er lögð áhersla á net- og upplýsingaöryggisstefna hafi víða skírskotun til allra þátta samfélagsins og mikilvægt að öryggi net- og upplýsingainnviða sé unnin í sem breiðustu samstarfi stjórnvalda, atvinnulífs og samfélagsins í heild sinni.

Undir þetta tekur Samork og hefur einmitt lagt áherslu á þetta í umsögnum sínum um frumvörp til laga um öryggi net- og upplýsingakerfa mikilvægra innviða sem síðan urðu að lögum nr. 78/2019. Þetta kom einnig fram í umsögn Samorku um drög að reglugerð sem sett var á grundvelli laganna, reglugerð nr. 866/2020.

Ánægjulegt var að verulegt tillit var tekið til margra þeirra athugasemda og ábendinga sem Samorka gerði við þau lagafrumvörp sem komu fram en að sama skapi er ýmislegt sem við teljum að þurfi að bæta í reglugerðinni sem sett var á grundvelli laganna. Vísast til umsagna Samorku hér að lútandi um [lögin](#) og [reglugerðina](#).

Í umsögn Samorku frá 14. janúar 2019 voru gerðar athugasemdir við umfjöllun um áhrif frumvarpsins í 6. kafla þess. Þar var verulegu mikið gert úr eftirlitshlutverk stjórnvalda og ýmsar íþyngjandi kröfur lagðar á rekstraraðila mikilvægra innviða og þar með mikla og kostnaðarsama uppbyggingu netöryggiseftirlits á Íslandi.

Í umsögnum Samorku var bent á mikilvægi þess að meta með hvaða hætti hægt sé að **draga úr kostnaði við opinbert eftirlit** (þar með talið kaupum og rekstri á eftirlitsbúnaði) með samvinnu við netöryggissveitir á Norðurlöndunum og þá mögulegum samningum um útvistun verkefna. Vísað var til þess að mjög dýrt er að koma þessum búnaði upp og sömuleiðis að uppfæra hann til að halda í við hraða tækniþróun sem ekki sér fyrir endann á. Með sama hætti er mjög kostnaðarsamt að þjálfa starfsfólk, viðhalda þekkingu þess og halda því í starfi. Hér er um stöðugar áskoranir að ræða.

Samorka hefur lagt áherslu á mikilvægi innra eftirlits hjá mikilvægum innviðum og samstarfi þeirra innbyrðis og við opinbera eftirlitsaðila bæði hérlandis og erlendis og fylgdi því markvisst eftir í umsögnum sínum. Er því jákvætt að það skuli vera ein af meginmarkmiðum í fyrirhugaðri stefnu enda ljóst að árangur næst ekki nema með víðtæku samstarfi.

Í þessu samhengi er einnig rétt að geta þess að Samorka og stærstu aðildarfyrirtæki samtakanna hafa undanfarið unnið að gerð samninga við KraftCert í Noregi um samstarf í netöryggismálum og gert ráð fyrir að skrifað verði undir samningana á næstu vikum. Eru bundnar miklar vonir við þetta samstarf til að efla öryggi net- og upplýsinga innviða innan orku- og veitugeirans.

Nánar um stefnudrögin

Eins og áður segir koma fram í hvítbókinni drög að stefnu Íslands um net- og upplýsingaöryggi og markmiðin með henni. Birt er framtíðarsýn og meginmarkmið og sett fram þrjú eftirfarandi markmið: (a) Víðtækt samstarf um netöryggi. (b) Afburða hæfni og nýting netöryggistækni og (c) Öruggt netumhverfi. Þá eru settar fram hugmyndir að aðgerðum til að ná markmiðunum og mögulegir mælikvarðar um árangur. Loks er sett fram mat á áhrifum stefnunnar á íslenskt samfélag og þar með einstaka landshluta og atvinnulíf.

Mikilvægt er við undirbúning og setningu stefnu, markmiða og aðgerða að læra að því sem þegar er í gangi og leggja mat á hvað hefur gengið vel og hvernig hægt er að byggja ofan á það. Því þarf að kortleggja það samstarf sem þegar er í gangi og leita leiða til að efla það með skipulögðum aðgerðum.

Víðtækt samstarf um netöryggi – markmið 1

Eins og áður segir er markvisst og skipulegt samstarf í netöryggismálum mjög skilvirk leið til þess að efla málaflokkinn og deila þekkingu. Á vettvangi Samorku starfar netöryggisráð þar sem aðildarfyrirtækin koma saman með reglubundnum hætti til þess að deila þekkingu og reynslu auk þess að vinna að sameiginlegum málum eina og samningi við KraftCert eins og áður er lýst.

Ein leið til þess kann með hvaða hætti hagahafar meta samstarf á sviði netöryggismála er spurningakönnun eins og lagt er til í stefnudrögunum. Eigindlegar rannsóknaraðferðir innan einstakra geira mikilvægra innviða gæti verið mjög skilvirk leið til að draga fram það samstarf sem er í gangi og mat á því hvernig það gengur og það megi bæta eða eftir atvikum draga að því lærdóm.

Þá mætti varpa fram þeirri spurningu hvort skilgreina mætti mögulegar aðgerðir nánara og skýrara þar sem þær sem koma fram í kafla 2.3.2 en orðalagið þar er heilt yfir mjög almennt og ekki mikið útfært. Þetta mætti líka gera með skírskotun til raunhæfra dæma um það sem vel hefur gengið.

Afburða hæfni og nýting netöryggistækni – markmið 2

Sérfræðipækking er grundvöllur árangurs í netöryggismálum og því mikilvægt að leggja áherslu á að slík menntun sé í boði innanlands þó jafnframt felist tækifæri í því að sækja þessa menntun erlendis. Einnig tekið undir að það sé mikilvægt að byggja upp almenna vitund um netöryggi og ákvarða með hvaða hætti unnið sé með öllum hópum samfélagsins og atvinnulífsins í þeim efnum. Samþætting netöryggisfræðslu við annað nám er mikilvæg bæði í skólakerfinu en einnig við fræðslu og endurmenntun innan atvinnulífsins. Í þessu samhengi ber að hafa í huga að öryggisbrestir liggja oft í skorti á þekkingu og þjálfun hjá starfsfólki fremur en í kerfunum sjálfum. Mikilvægt er að stefna, markmið og aðgerðir styðji við þessi atriði eins og að hluta til er lýst í kafla 2.4.2.

Öruggt netumhverfi – markmið 3

Tekið er undir þau markmið sem hér koma fram en lögð áhersla á að nauðsynlegt er að útfæra mögulegar aðgerðir mun nánar en hér er gert og setja þær í betra samhengi við lögin um öryggi net- og upplýsingakerfa mikilvægra innviða og þá ekki síður reglugerðina og það hlutverk sem einstökum aðilum er þar ætlað. Mikilvægt er að farið verði í markvissar aðgerðir í samstarfi viðkomandi eftirlitsstjórnvalda og innviða til að tryggja innleiðingu laganna og reglugerðarinnar. Er í því sambandi vísað til þess sem að frama er lýst um mikilvægi samstarfs milli stjórnvalda og atvinnulífsins til að tryggja sem bestan árangur. Er slíkt miklu líklegra til árangurs en beiting eftirlitsheimilda einna og sér. Mikilvægt er að tryggt sé að einstökum eftirlitsstjórnvöldum sé tryggt fjármagn og þekking til þess að sinna sínu hlutverki í þessum efnum. Er það m.a. grunnur þess að styðja við sjálfsmat á öryggisskipulagi mikilvægra innviða eins og fjallað er um í kafla 2.5.1 en þar væri eðlilegt að geta um öll eftirlitsstjórnvöld sem væntanlega eiga að hafa sjálfstætt hlutverk í þessu hvert á sínu sviði.

Önnur atriði

Tekið er undir að netöryggi er orðið eitt að grundvallar viðfangsefnum atvinnulífsins og þar með að tryggja rekstrar- og þjónustuhæfni þeirra. Í orku- og veitugeiranum er þetta eitt af mikilvægustu viðfangsefnum þeirra enda ljóst að öll önnur starfsemi og heimili í landinu

treysta á fulla þjónustu allan sólarhringinn allt árið (24/7). Mikilvægt er að þetta endurspeglis með skýrum hætti í netöryggisstefnunni og allar aðgerðir stjórnvalda styðji við þessi markmið.

Varðandi gildistíma stefnunnar má velta fyrir sér hversu langur hann á að vera í ljósi þeirrar hröðu breytinga sem eru á þessu sviði.

Velta má fyrir sér hvort viðmiðið í kafla 2.3.1 um skor skv. matskerfi ITU ætti ekki að vera enn hærra og taka þar mið af stöðunni á Norðurlöndunum. Sama á við um markmið samkvæmt mælikvaða í kafla 2.4.1.

Um leið og Samorka þakkar fyrir tækifærið til að veita umsögn um Hvítbókina lýsum við yfir vilja til þess að eiga frekara samtarf um stefnumótunina og innleiðingu hennar.

Að öðru leyti vísar Samorka til umsagna aðildarfyrirtækjanna sinna.

Virðingarfyllst,

f.h. Samorku

Baldur Dýrfjörð lögfræðingur